

การกำหนด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร
จังหวัดสุพรรณบุรี

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แห้วที่ปลูกในปัจจุบันคือ “แห้วพันธุ์จีน” มีลำต้นคล้ายต้นหอมหรือใบกอก ลักษณะปลูกคล้ายข้าว แห้วจีนเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยคาดการณ์ว่าอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน และมีการนำไปปลูกยังเขตร้อนต่าง ๆ หลายประเทศ ปัจจุบันมีการปลูกแห้วเป็นการค้าในสาธารณรัฐประชาชนจีน เขตบริหารพิเศษฮ่องกง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐอินเดีย ทวีปอเมริกาใต้ และประเทศไทย ซึ่งแหล่งปลูกแห้วจีนที่ใหญ่ที่สุดคือจังหวัดสุพรรณบุรี และถือเป็นพืชเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สำคัญ ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกแห้วมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจากแห้วมีราคาที่สูงขึ้น ประกอบกับราคาข้าวมีราคาต่ำลง ส่งผลให้เกษตรกรเปลี่ยนจากการทำนาข้าวมาทำนาแห้วมากขึ้น

แห้วเป็นสินค้าที่สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยรสชาติของแห้วที่มีรสชาติดหวาน มัน กรอบ และเนื้อแน่น เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภค แห้วสุพรรณได้ถูกส่งขายไปยังตลาดในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดสุพรรณบุรีได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) “แห้วสุพรรณ” ต่อกมทรีพียสินทางปัญญา เพื่อให้แห้วสุพรรณเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ปัจจุบันชุมชนสามารถนำมาแปรรูปเป็นอาหารคาวและอาหารหวานหลากหลายชนิด เช่น ทอดมันแห้ว แกงส้มแห้ว ทับทิมกรอบ ทองม้วนแห้ว และยังสามารถผลักดันให้แหล่งผลิตเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรสร้างสรรค์ที่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

การเตรียมต้นพันธุ์

- 1 เตรียมที่เพาะกล้าหรือกระบะเพาะกล้าในร่มที่อากาศถ่ายเทสะดวก ใส่แกลบดำที่มีความหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ปรับพื้นที่ให้เรียบ
- 2 คัดหัวพันธุ์แห้วจีนแก่จัด ขนาดที่เหมาะสม หัวพันธุ์มีลักษณะกลมสมบูรณ์ เนื้อด้านในไม่นิ่ม มีจุกและหน่อตั้งตรง นำฝังแดดไว้ 2 - 3 วัน และแช่น้ำทิ้งไว้เป็นเวลา 2 วัน จากนั้นนำไปวางลงบนแกลบดำ
- 3 คลุมทับด้วยแกลบดำอีกชั้น ความหนาประมาณ 5 - 10 เซนติเมตร ปิดด้วยเศษหญ้าหรือฟางแห้ง และรดน้ำเป็นประจำทุกวัน
- 4 ประมาณ 25 - 30 วัน หัวพันธุ์จะเริ่มงอก เลี้ยงไว้จนได้ความสูง 20 - 30 เซนติเมตร จึงนำไปปักดำในแปลง

การเตรียมดินและการปลูก

- 1 การเตรียมดิน เริ่มจากการไถแปร โดยการไจ้รไถเปิดหน้าดิน พลิกดินชั้นล่างขึ้นมาตากแดดทิ้งไว้ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ดินแห้ง
- 2 ปล่อยน้ำเข้าแปลงให้ท่วมดิน ทิ้งไว้ 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ดินอ่อนตัวและวัชพืชตาย จากนั้นจึงตีขลุบทำเทือกนา
- 3 ระบายน้ำในแปลงปลูกให้เหลือพอแฉะหน้าดิน ปรับระดับหน้าดินให้เรียบเสมอกัน ใส่ปุ๋ยคลุกผสมกับดินหมักทิ้งไว้ตามความเหมาะสม
- 4 นำต้นกล้าที่พร้อมปลูกลงปักดำ โยงดินข้าง ๆ กลบตอพอท่วมโคน
- 5 การปลูกข้าว จะใช้วิธีปักดำ มีระยะปลูกระหว่างต้น 70 x 100 เซนติเมตร หรือเว้นระยะตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนนี้เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตอุปกรณ์สำหรับวัตรระยะปักดำ ทำจากเชือก โดยปักที่หัวและท้ายแปลง ช่วยให้ระยะปลูกมีความสม่ำเสมอ ซึ่งระยะปลูกที่เหมาะสม มีส่วนช่วยในการควบคุมแมลงศัตรูพืช

การปักดำข้าวโดยใช้เชือกวัตรระยะปักหัวแปลง

การดูแลรักษา

- 1 แปลงข้าวจะต้องมีน้ำขังตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงเริ่มปักดำ จนถึงอายุ 6 เดือน
- 2 การบำรุง ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ ควรใส่อย่างน้อยจำนวน 2 ครั้ง :
ครั้งที่ 1 ช่วงที่หัวกำลังเจริญเติบโตและระยะแตกกอ
ครั้งที่ 2 ช่วงหัวกำลังสร้างดอกและสร้างหัว รวมถึงการป้องกันกำจัดวัชพืช และแมลงศัตรูพืช โดยใช้ทั้งสารเคมีและสารสกัดจากธรรมชาติ มีการใช้ “ไม้แหวกร่องหัว” อุปกรณ์พิเศษคิดค้นจากภูมิปัญญาของเกษตรกร ช่วยในการแหวกต้นข้าวให้เกิดช่องทาง สามารถหว่านปุ๋ยได้ง่าย ส่องดูศัตรูพืชได้ง่าย ช่วยให้กระบวนการทำการเกษตรได้สะดวกรวดเร็ว

ไม้แหวกร่องหัว

การแหวกร่องหัว

การเก็บเกี่ยว

- 1 หัวสามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 6 เดือนขึ้นไป ซึ่งมีระยะการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมคือ 7 - 8 เดือน โดยสังเกตใบของต้นข้าวจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและสีน้ำตาล จะมีการใช้เคียวเกี่ยวล่าต้นออกให้หมด
- 2 วิธีการเก็บหัวจะใช้แรงงานคน โดยการใช้เท้าเหยียบย่ำดิน บั่นดิน และงมหัว โดยใช้มีืองัดดินขึ้นมาเพื่อเลือกหัวข้าวที่ปะปนอยู่ในดิน นำไปใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ ได้แก่ ตะกร้า สวิง และขนย้ายหัวมารวมไว้บนผ้าใบหรือถุงปุ๋ยที่ถูกเย็บเป็นผืนยาวเมื่อรวบรวมแล้วจะลากขึ้นไปบนคันทนาเพื่อทำการซัง - ขายต่อไป (1 ถัง หนัก 16 กิโลกรัม)

โดยปกติแล้วเกษตรกรจะงมหัวในช่วงเวลา 23.00 - 06.00 น. เนื่องจากไม่ร้อน

ข้อมูล	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง ต.วังยาง อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี
เรียบเรียง	กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมการเกษตร กองวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร
บรรณาธิการ	กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร
ออกแบบ	กลุ่มศิลปกรรมส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร
	จัดทำในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ : พ.ศ. 2567